

Valentín García, secretario xeral de Política Lingüística da Xunta de Galicia

«O Colexio de Avogados de Santiago foi pioneiro no interese pola normalización lingüística e parece que vai abrindo camiño»

Medalla de Ouro na categoría de *Non Avogados* na festividade de San Raimundo de Peñafort 2014, Valentín García traballa desde o seu cargo “para cambiar hábitos e combater prexuízos, un dos problemas aos que nos enfrontamos cando queremos gañar terreo para unha lingua nun ámbito determinado”. Considera que o Colexio de Avogados de Santiago “está a servir de exemplo e de guía para os outros”.

Pregunta: É o sector da Xustiza especialmente complicado para chegar á normalización no uso do galego?

Resposta: Non é que sexa especialmente complicado no sentido de que os seus profesionais presenten máis resistencias ao avance do galego ca os doutros ámbitos, pero si que ten as súas especificidades. Dende o punto de vista histórico, é un dos sectores nos que se iniciou a penetración do castelán en Galicia e esta desgaleguización temperá repercutiu nunha maior profundidade dela.

Isto vese, por exemplo, en que hai vinte anos carecíamos dunha terminoloxía, dunha xerga de especialidade, axeitada aos tempos. Tivemos que construíla, baseándonos na documentación medieval e nas linguas do noso contorno, así como nas novas tendencias democráticas e simplificadoras que permitiron elaborar uns modelos e fórmulas de redacción máis claros e directos.

Dende unha perspectiva máis actual, o feito de que a Xustiza non sexa unha competencia plenamente transferida, coma a de Educación, por

exemplo, enfróntanos a retos específicos relacionados coa mobilidade de profesionais coma os xuíces e as esixencias en canto ao coñecemento do galego que se establecen no acceso á función pública, aspectos estes que repercuten no funcionamento cotián do sector.

P: Que pasos está dando actualmente Política Lingüística para seguir avanzando na normalización?

R: As liñas de traballo que desenvolvemos actualmente pasan por fornecer os profesionais do ámbito da Xustiza das ferramentas que necesitan para desenvolveren o seu traballo en galego con seguridade e ofrecerlle así o mellor servizo á cidadanía. Aí están, por exemplo, o persoal dedicado ao asesoramento lingüístico neste ámbito, o tradutor Gaio para persoal da Administración de Xustiza, o Dicionario Xurídico en liña, os modelos de documentación ou os manuais e mais os cursos de formación en linguaxe xurídica, presenciais ou en liña. Actualmente, a través do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades dependente da Secretaría, e en colaboración co Parlamento de Galicia, estamos desenvolvendo o proxecto Portal Xurídico de Galicia, que permitirá consultar toda a lexislación consolidada de Galicia en galego.

A este mesmo obxectivo responde a colaboración co Colexio de Avogados de Santiago de Compostela, que posibilita, entre outras cousas, que os seus profesionais contén cun técnico que os asesore en cuestións lingüísticas e terminolóxicas. Grazas a este convenio, celébranse cada ano as Xornadas Xustiza e Lingua, que permiten avanzar na implicación dos profesionais do Dereito no proceso de normalización. O Colexio de Avogados de Santiago foi pioneiro no interese pola normalización lingüística e no establecemento de convenios de colaboración coa Secretaría e parece que vai abrindo camiño, pois, recentemente, a SXPL comezou a cooperar tamén co Colexio de Avogados de Ferrol.

“É verdade que no proceso de normalización non todos os sectores están no mesmo punto”

Por medio da nosa colaboración coa Irmandade Xurídica Galega, estase facendo un gran traballo por Galicia enteira de dinamización e fomento de actitudes favorables ao emprego do galego entre os profesionais da Xustiza. A partir da organización das súas sesións de irmandade, cóntanse por centos os operadores xurídicos de todo tipo que se comprometen a colaborar co fomento da nosa lingua dende os seus postos de traballo. Tamén unimos esforzos coa USC e, a través do programa Témoslle Lei, publicamos os *Termos esenciais de dereito*. Con ferramentas como bUSCatermos facilitamos e dámoslle fiabilidade á procura de termos específicos da linguaxe xurídica na rede.

P: O fiscal superior de Galicia, Carlos Varela, asegura que o sector da Xustiza vai con atraso con respecto a outros na normalización do galego, está de acordo?

R: É verdade que nese proceso de normalización non todos os sectores están no mesmo punto, entre outras cousas porque non todos partían do mesmo punto. No sector da cultura, por exemplo, víñase avanzando paseniño dende o século XIX e é, probablemente, onde máis se notan os logros. Iso non quere dicir que non houbera melloras na Xustiza. Para empezar, hoxe en día a cidadanía ten recoñecidos uns dereitos lingüísticos que hai só unhas décadas eran impensables. As leis amparan a quen queira declarar nun xuízo ou redactar un testamento válido en galego, por exemplo. Dende aí cómpre encamiñarse, tal e como recolle o Plan xeral de normalización da lingua galega, cara á oferta positiva; é dicir, que se informe a cidadanía de que pode usar o galego, pedir ou presentar documentos nesta lingua... en tribunais, notaría, rexistros, despachos de avogados e de procuradores... sen que iso lle supoña un custo engadido, nin en tempo, nin en cartos, nin, por suposto, en dereitos.

P: Como é a colaboración que manteñen dende a Secretaría co Colexio de Avogados de Santiago e en que liñas están a traballar?

“Para avanzar na normalización dunha lingua nun ámbito sempre é determinante a implicación dos profesionais”

R: A Secretaría Xeral de Política Lingüística e o Colexio de Avogados de Santiago manteñen dende hai anos un convenio de colaboración para, como en parte xa adiantei, facilitarlles asesoramento lingüístico e

terminolóxico, tamén en liña, aos profesionais colexiados e ao persoal do Colexio; fomentar o uso do galego na documentación, na comunicación interna e externa, nas campañas e no material divulgativo do Colexio; editar en lingua galega a revista Avogacía Compostelá, na que se inclúe unha sección con artigos de divulgación sobre normalización do galego e contidos de carácter formativo en relación á linguaxe xurídica; celebrar a xornada Xustiza e Lingua; desenvolver o proxecto “Formularios procesuais en lingua galega”; editar en galego a Guía Oficial do Colexio; realizar cursos de linguaxe xurídica ou contribuír ao mantemento da páxina web do Colexio.

P: Son todos os colexios de avogados que hai en Galicia iguais no intento de chegar a unha normalización do galego?

R: Oxalá o fosen. Como dixen antes, algo empezan a facer, e o Colexio de Avogados de Santiago está a servir de exemplo e de guía para os outros colexios.

P: Teñen que dar os propios profesionais da avogacía máis pasos para contribuír a que medre o uso do galego na Xustiza?

R: Para avanzar no proceso de normalización dunha lingua nun ámbito sempre é, non importante, senón absolutamente determinante, a implicación dos profesionais do sector. O que intenta a Secretaría Xeral de Política Lingüística é, por unha banda, mellorar as actitudes destes profesionais cara ao galego e, por outra, ofrecerlles todas as ferramentas legais, terminolóxicas, formativas, etcétera, para facilitarlles o uso do galego, pero, evidentemente, en última instancia o proceso está nas súas mans.

P: E os cidadáns? Polo que comentan os avogados, hai clientes que falan en galego pero cambian ao castelán cando están perante un xuíz.

R: Un dos problemas aos que nos enfrontamos cando queremos gañar terreo para unha lingua nun ámbito determinado é o de cambiar hábitos e combater prexuízos. E o hábito é que a Xustiza se desenvolva en castelán e o prexuízo é que o uso do galego vai xogar na nosa contra ante o xuíz. Cidadáns e avogados comparten este temor.

O primeiro deber dun avogado é defender os intereses do seu cliente e, se pensa que algo, por insignificante que sexa, pode actuar na súa contra, tenderá a evitalo. Cando un cidadán vai a xuízo, o que quere é gañar o xuízo, non promover a lingua propia de Galicia. Daquela, un avogado e un cliente que se relacionan entre si e cos compañeiros en galego, pasan ao castelán cando se trata de dirixirse, oralmente ou por escrito, a un xuíz.

A cuestión é se realmente o uso do galego prexudica o cliente. Eu estou seguro de que non, pero cómpre que haxa profesionais convencidos que opten por desenvolver a súa actividade en galego e demostralo na práctica e, por suposto, clientes que o acepten e mesmo que o demanden. Tamén, se cadra, xuíces que o fagan patente, e con isto volvemos á importancia da oferta positiva, de manifestarlle ao cidadán, antes de que o teña que preguntar ou mesmo de que dubide, que as súas palabras serán tan ben recibidas se as pronuncia ou escribe en galego como se as pronuncia ou escribe en castelán.

Que isto é un camiño longo, ben se ve na práctica diaria, pero xa comezamos a facelo e nos menos de 40 anos que levamos de democracia producíronse avances que hai décadas parecerían ciencia

“É de destacar a cooperación e boa sintonía que temos entre os responsables das políticas lingüísticas de Cataluña, Galicia e Euskadi”

ficción. Temos moito que facer e importantes retos por conseguir. Traballamos para que sexa posible.

P: Á marxe do traballo no sector xudicial, cales son os grandes obxectivos a curto e medio prazo da Secretaría Xeral de Política Lingüística?

R: Estamos traballando moito no fomento do uso do galego nas idades máis novas. É na infancia cando máis fácil é adquirir competencia nunha lingua e cando é máis doado revertir os prexuízos e condicionantes para o seu emprego. A transmisión interxeracional tamén é un factor moi importante. Temos que falarlles galego aos pequenos/as da casa. Son xa demasiadas as xeracións de galegofalantes que cambiaron ao castelán para comunicarse cos seus fillos e fillas. Outra parte importante do noso labor reside na implicación das distintas administracións e todo tipo de entidades no proceso normalizador. A co-responsabilidade e a diversificación no deseño, planificación e execución de actividades de fomento do idioma propio son fundamentais á hora de impulsar todo o proceso conducente a darlle normalidade ao galego. Para isto creamos a Rede de Dinamización Lingüística, que conta xa con máis de 150 entidades –entre as que se atopa o Colexio de Avogados de Santiago– e que supuxo un importante logro na planificación e extensión da acción normalizadora por todo o país.

Outras moitas actuacións están encamiñadas a sectores fundamentais como son o ensino ou a cultura. Tamén lle estamos a dar moita importancia a ámbitos nos que –ao igual que na Xustiza– o galego ten que gañar espazos importantes,

«Estamos traballando moito no fomento do uso do galego nas idades máis novas»

como as tecnoloxías da información e da comunicación, internet e redes sociais, empresa, comercio, medicina, deporte e lecer etc. Nada nos é alleo.

P: Que balance fai dos seus dous primeiros anos como secretario xeral de Política Lingüística?

R: Un balance positivo. Despois dun traballo moi intenso e nunhas condicións económicas moi complicadas, estamos a demostrar que, aínda que a política lingüística, coma todas as políticas, depende dos medios que haxa para facela, tamén depende en gran medida da suma de

vontades e de boas actitudes, que non se compran con cartos. Para chegar a elas hai que ser sensibles, sensatos, coherentes e constantes. Só así acadaremos o gran obxectivo, que é convencer. Eu teño moi claro que fai máis quen quere ca quen pode. Niso estamos.

P: En comparación con comunidades como o País Vasco e Cataluña, está Galicia mellor ou peor no proceso de normalización do galego?

R: As tres son realidades sociolingüísticas distintas. En Galicia temos a maior taxa de falantes da lingua propia das tres comunidades e a nosa poboación identifícase inmediatamente co noso idioma, mesmo os que non o falan habitualmente.

Nos tres lugares referidos se levaron a cabo iniciativas de distinta natureza, tamén con resultados diversos. O éuscaro é unha lingua de aprendizaxe bastante máis complexa partindo do castelán ca o galego ou o catalán, pero a boa disposición da poboación fai que estean conseguindo bos resultados. Cataluña é unha comunidade

Ao pé da letra

moito máis extensa e poboada ca as outras dúas, cunha gran compoñente de poboación inmigrante á que se lle dan moitas facilidades para aprender catalán, aínda que logo non sexa tan fácil cambiarlle os seus hábitos lingüísticos.

Nas tres linguas se fixeron avances moi importantes, cos que hai tres décadas sería difícil contar. Tamén é de destacar a cooperación e boa sintonía que temos entre os responsables das políticas lingüísticas de Cataluña, Galicia e Euskadi, o que nos fai aproveitar experiencias comúns.

Grazas ao convenio asinado coa Secretaría Xeral de Política Lingüística, o ICA de Santiago imparte a materia de Linguaxe Xurídica Galega na Escola de Práctica Xurídica de Santiago

CUESTIONARIO PERSOAL

- **Campo ou cidade?** Campo
- **Un lugar de Galicia:** A Praza do Obradoiro
- **Un libro:** *A esmorga*
- **Unha comida:** Mexillóns ao vapor
- **E para beber?** Viño
- **Unha frase:** Eu son Balbino, un rapaz da aldea
- **Un personaxe histórico:** Cristovo Colón
- **Un sinónimo de Galicia:** Plenitude
- **Unha película:** Teño dúas: *Sempre Xonxa e Vilamor*
- **Unha canción:** «Alalá das Mariñas»
- **Un desexo:** Paz
- **Un vicio confesable:** Bañarme no río

Leira,
terreo, soar
predio...?

Soma nota!

En galego usamos as formas **leira** ou **terreo** co valor “terreo destinado ao cultivo”. Co significado de “terreo destinado á construción” podemos usar **soar** (cast. **solar**) ou **terreo edificable**. É incorrecto o uso da forma castelá ***finca**.

**A finca leva anos sen dar froito. > A leira leva anos sen dar froito.*

**Construíu a casa nunha finca soleada. > Construíu a casa nun soar soleado.*

O campo semántico das voces anteriores pode confluír nalgúns contextos coa forma **predio** “terra ou posesión inmoble”.

No inventario constan os seguintes predios: dous soares, oito leiras e dúas vivendas.